

Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması¹

Adaptation of the Adult-Adolescent Parenting Inventory to Turkish: A Validity and Reliability Study

Neslihan Yaman, Marmara Üniversitesi, nesli_balci@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0324-2390
Müge Yüksel, Marmara Üniversitesi, muge.yuksel@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7425-2716

Öz. Bu çalışmanın amacı, Bavolek, S. J. ve Keene, R. G. tarafından istismar edici çocuk yetiştirme tutumlarını değerlendirmeye yönelik geliştirilen (Bavolek ve Keene, 1999; 2010) ve 2017 yılında revize edilen Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri'nin (Adult-Adolescent Parenting Inventory-AAPI-2.1) (Assessing Parenting, 2017) Türkçeye uyarlanması ve ölçeğin geçerlik güvenilirlik çalışmalarının yapılmasıdır. Araştırmanın katılımcıları, 18 yaş üstü 453 (348 kadın, 105 erkek) kişiden oluşmaktadır. Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri (YEEE), 40 maddeli, beşli Likert tipi bir ölçme aracıdır. Çalışmada, envanterin geçerlik ve güvenirliliğinin test edilmesinde doğrulayıcı faktör analizi, ölçüt bağımlı geçerlik, Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı, madde analizi yöntemleri kullanılmıştır. Analizler SPSS 21 paket programı ve Mplus 6.12 ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan istatistiksel analizler neticesinde, araştırma bulgularının envanterin geçerlik ve güvenirliliğini desteklediği ve istismar edici ebeveyn tutumlarının belirlenmesinde Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinin uygun bir ölçüm aracı olduğu görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: İstismar, ebeveyn tutumu, çocuk yetiştirme, geçerlik, güvenirlilik

Abstract. The aim of this study is to adapt Adult-Adolescent Parenting Inventory (AAPI-2.1) in Turkish and to do validity and reliability studies, developed by Bavolek, S. J. & Keene, R. G. in 1999 and revised in 2017 in order to assess the parenting and child rearing attitudes (Assessing Parenting, 2017; Bavolek & Keene, 1999; 2010). The participants of the research consist of 453 people (348 woman, 105 man) over eighteen. Adult-Adolescent Parenting Inventory has 40 different items presented in a five-point Likert scale from Strongly Agree to Strongly Disagree. In the study, confirmatory factor analysis, criterion-referenced validity, Cronbach's Alpha reliability coefficient, the item analyze methods were used to test the validity and reliability of the inventory. Analyses were realized by SPSS 21 package program and Mplus 6.12. As a result of the statistical analyses, it is seen that the research findings supported the reliability and validity of the inventory and Adult-Adolescent Parenting Inventory is an appropriate measurement tool to determine abusive parenting attitudes.

Keywords: Abuse, parent attitude, child rearing, validity, reliability

SUMMARY

Introduction

Although the prevalence and types of child abuse and neglect differ, it is known that children are exposed to such negative life in different cultures and different forms at all racial, gender, socio-economic levels in each period of history. (Unal, 2008). The widespread effects of abuse and neglect in many areas of the individual's development have led the attention of researchers and children's specialists to this issue (Kaplan, Pelcovitz & Labruna, 1999). A number of studies have been carried out to raise awareness among families, teachers, doctors, nurses, policemen and mental health workers on abuse recognition and reporting in order to reduce risk factors that cause abuse. However, these studies are insufficient due to their emphasis on treatment rather

¹ Bu çalışma, doktora tezinden türetilmiş olup "GLOBETS: 2nd International Conference on Education, Technology and Science" konferansında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

than preventive measures (Wurtele & Kenny, 2010; Xie, Qiao & Wang, 2015). In this context, this study focuses on the identification of abusive parent attitudes and attitudes by taking the family factor identified as risk factors into the center. One of the key points of the studies dealing with parent-child relationships is the examination of parenting behaviors, strategies and indeed all competences on parenting. In this sense, research dealing with exploitative parental attitudes is needed. The aim of this study performed on the basis of the needs in question is to adapt the measurement tool to Turkish to determine the exploitative parental attitudes in order to contribute to the healthy growth of the children without exposing them to exploitation by their families and in this sense to find the preventative approaches. In this respect, Adult-Adolescent Parenting Inventory developed by Bavolek and Keene has been adapted to Turkish.

Method

This study includes the stages of adaptation into Turkish of Adult-Adolescent Parenting Inventory-AAPI-2 developed by Bavolek and Keene to evaluate parenting and child-rearing attitudes. For this purpose, confirmatory factor analysis, criterion-dependent validity, internal consistency, item total, item remained, item discrimination analyses were carried out within the scope of validation-reliability analysis of translation of the relevant measuring instrument. The participants of the research consist of 453 people (348 woman, 105 man) over eighteen. Adult-Adolescent Parenting Inventory has 40 different items presented in a five-point Likert scale from Strongly Agree to Strongly Disagree. Analyses were realized by SPSS 21 package program and Mplus 6.12.

Results

According to the results obtained from the confirmatory factor analysis, the fit index results show that the correspondence between the model and the data is achieved (Bennett, 2006). The correlation coefficients obtained as a result of item total and item residual analyses made to test the reliability of the study are statistically significant as in the original scale. It has been resulted that items show consistency with the sub-dimensions of scale. However, in the result of t-test analysis of independent groups made for the purpose of determining the discriminative power of the items in the scale, a significant difference was found between the mean scores of the lower and upper groups, and this score is compatible with the results obtained from the original. In the internal consistency analysis, the Cronbach α reliability coefficient for the sub-scales of the inventory seems adequate for the reliability of the scale scores. All the statistical analyses in question were done separately for each sub-dimension in the inventory and the results show that the items in the inventory are consistent with each other on the sub-dimensions, that is, the internal consistency is high. Besides, in the test-retest reliability study, the significance of the correlation between the two applications is important in terms of determining the stability of the scale.

Discussion and Conclusion

The results obtained from this research to examine the validity and reliability of Adult-Adolescent Parenting Inventory in accordance with Turkish language and culture has resulted in the validity and reliability of the measurements obtained from the adapted inventory. As a result of the statistical analyses, it is seen that the research findings supported the reliability and validity of the inventory and Adult-Adolescent Parenting Inventory is an appropriate measurement tool to determine abusive parenting attitudes.

GİRİŞ

Çocukların psikolojik, sosyal ve fiziksel olarak sağlıklı büyümeleri, tüm toplumların hedefi ve beklentisidir. Uzmanların, psikolog, pedagogların, sağlık çalışanlarının, eğitimcilerin birer yetişkin olarak bu süreçte üzerlerine çok şey düşmektedir (Akyüz, 2012). Ancak, çocuklar, sağlıklı olarak büyümelerini engelleyecek olumsuz durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir.

Bazı çocuklar ihtiyaç duydukları sevgi, ilgi ve bakımdan yoksun bırakılmakta, bazıları ebeveynleri ya da kendilerine bakmakla yükümlü kişilerce yahut çevrelerindeki bireyler tarafından şiddete maruz kalmakta, bazıları işgücü olarak görülmekte, bazıları da cinsel yönden sömürülmektedir (Kırca, 2006). Bir başka ifadeyle, çocuk istismarı ve ihmali olarak tanımlanan bu durumların her biri, bakımından sorumlu yetişkinler tarafından çocuğa yönelik fiziksel, gelişimsel ve psikolojik iyi oluşlarını olumsuz yönde etkileyen tutum ve davranışları kapsamaktadır (Polat, 2001).

Çocuk istismarı ve ihmalinin yaygınlığı ve türleri farklılık gösteriyor olsa da, çocukların bu tür olumsuz yaşantılara tarihin her döneminde, farklı kültürlerde ve farklı biçimlerde, tüm ırk, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzeylerde maruz kaldıkları bilinmektedir (Butchart & Kahane, 2006; 2012; Ünal, 2008). İstismar ve ihmalin bireyin gelişiminin birçok alanında yaygın etkilerinin olması, araştırmacıların ve çocuklarla ilgilenen uzmanların dikkatini bu konuya daha fazla yöneltmiştir (Kaplan, Pelcovitz & Labruna, 1999). İstismar ve ihmalin nedenleri incelendiğinde, tek faktörle ilişkilendirilebilecek tanımlar yapmak güçtür. Ancak, alanyazında ebeveyn, çocuk ve çevreyle ilişkili etkenlerin istismar ve ihmalin oluşumundaki belirleyiciliği ön plana çıkmaktadır (Yücel, 2016). Çocuğu istismara maruz bırakan kişi(ler) yakın çevreden olabileceği gibi yabancı birisi/birileri de olabilir. Yakın çevre, anne, baba, üvey anne, üvey baba, kardeş, akraba, öğretmen, komşu gibi çocuğun tanıdığı/bildiği kişiler olarak tanımlanmaktadır (Polat, 2006). Bununla birlikte, istismara maruz bırakan kişilere göre, aile içindeki istismarlar “ebeveyn tarafından istismar”, okul, yuva, yetiştirme yurdu, kamp gibi kurumlarda yönetici veya öğretmenler tarafından uygulanan istismar olayları da “kurumda istismar” olarak betimlenmektedir (Polat, 2001). İstismara maruz bırakılan çocukların ve ailelerinin özelliklerini inceleyen araştırmalar, çocuk istismarındaki risk faktörlerini dört kategoride ele almaktadır: (a) ailesel faktörler, (b) çocukla ilgili faktörler, (c) ebeveynler/bakım veren kişiler ve çocuklar arasındaki etkileşime dayalı faktörler, (d) daha geniş bağlamdaki faktörler (Cicchetti & Toth, 2000; Hecht & Hansen, 2001). Çocuk istismarının risk faktörleri arasında ilk sırada yer alan faktörün “aile” olduğu öne sürülmektedir. Müderrisoğlu, Dedeoğlu, Akço ve Akbulut’un (2014) çalışmasının sonuçlarına göre ise, Türkiye’deki ebeveynlerin çocuklarının davranışlarına kızdıklarında %74’ünün duygusal şiddete, %23’ünün ise fiziksel şiddete başvurduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar, aynı zamanda, çocukların fiziksel ve duygusal istismara daha fazla maruz kaldıklarını, anne ve babaların çocuklarını cezalandırmak için genellikle fiziksel şiddeti kullandıklarını ortaya koymaktadır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, T.C., 2011; T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve UNICEF, 2010). Duygusal istismar ve ihmalin ise genellikle tek başına değil, diğer istismar türleriyle birlikte yer alması ve çocuk üzerindeki etkilerinin sonradan kendini göstermesi dolayısıyla öncelik diğer istismar türlerine verilmekte olup, bu durum duygusal istismarın tanımlanması ve tanınmasını zorlaştırmakta, geciktirmektedir (Dinleyici ve Şahin-Dağlı, 2016).

Ailesel faktörler, stres etkeniyle, çocukluktaki istismar öyküsüyle, çocuklara yönelik yetersiz bakım becerileriyle yahut ebeveynlerin zihinsel ve ruhsal sağlık sorunlarıyla ilişkilendirilmektedir. Çocukla ilgili faktörler, çocukların güvenli olmayan durumlarda bulunmalarını ya da zayıflıklarından faydalanarak istismara maruz bırakmaya yönelik eylemleri içermektedir. Ebeveynler/bakım veren kişiler ve çocukları arasındaki etkileşime dayalı faktörler, ilişkideki iletişimdeki sorunlara işaret etmektedir. Blesky’nin (1993) risk modelinde sunulan daha geniş bağlamdaki faktörlerde ise, ailelerin ötesinde daha geniş bir bağlam ele alınarak ebeveynliğe ve cezalandırmaya ilişkin değişen toplumsal değerlerin yanı sıra, toplumsal yalıtılmışlığa ve çevresel kısıtlılıklara yer verilmektedir.

İstismara yol açan risk faktörlerinin azaltılmasına yönelik, aileleri, öğretmenleri, doktorları, hemşireleri, polisi ve ruh sağlığı çalışanlarını istismarı tanıma ve bildirme konularında bilinçlendirmeye yönelik birçok çalışma yürütülmektedir (Bakır ve Kapucu, 2017; Polat, 2007). Ancak bu çalışmalarda önlem almaktan ziyade sağaltım üzerinde durulmasına ağırlık verilmesi nedeniyle yetersiz kalınmaktadır (Polat, 2007). Çocuk istismarı ve ihmalinin yaygınlığı ve çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri göz önünde bulundurulduğunda “önleme” kavramı istismarın sonlandırılabilmesi adına yapılabilecek çalışmalarda anahtar kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna karşın, önleme çalışmalarının gerçekleştirilebilmesi için, öncelikle,

riskli durumların belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Wurtele & Kenny, 2010; Xie, Qiao & Wang, 2015). Söz konusu ihtiyaca binaen, bu çalışmada, risk faktörleri arasında tanımlanan aile faktörü merkeze alınarak, istismar edici ebeveyn tutumlarına ve tutumların belirlenmesine odaklanılmıştır.

İstismar edici çocuk yetiştirme tutumlarını önlemeye yönelik ebeveynlerle gerçekleştirilen uygulamalarda, istismar edici ebeveyn tutumları hakkında bilgilenme, çocukla etkili iletişim kurabilme, daha güçlü ebeveyn-çocuk etkileşiminin sağlanması olasılığının da arttığı gözlenmektedir. Bu adımların her biri, istismar konusunda bilgilenen ebeveynlerin çocuklarını daha güvenli bir şekilde koruyabilmelerinin önünü açmaktadır (Xie, Qiao & Wang, 2015). Ebeveyn-çocuk ilişkilerini ele alan çalışmaların kilit noktalarından biri de çocuk yetiştirme konusundaki ebeveynlik davranışlarının, stratejilerinin ve aslında tüm yeterliliklerinin değerlendirilmesidir. Çok sayıda değerlendirme yolu mevcut olsa da en temel zorluklardan bir tanesi 'ebeveynlik' kavramının nasıl tanımlanacağıdır. Zira var olan tanımlar, ebeveynlik süreçlerinin nasıl görüldüğü ve bu konudaki görüşlerin neler olduğu üzerinden gerçekleştirilmektedir. Bilinmektedir ki, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları, makro düzeyde kültürler ve alt kültürler, mikro düzeyde ise aileler ve bireyler arasında farklılaşabilir. İçinde yaşanılan toplum, sosyo-ekonomik koşullar, kültürel özellikler ve ebeveynin geçmiş yaşam öyküsü söz konusu farklılıklar arasında sıralanabilir (Öztürk, 2017). Bununla birlikte, zorluk yaşanılan bir diğer alan ise ebeveynliğin değerlendirilme biçimlerinin nasıl olacağıdır (O'Conner 2002). Gerek yabancı alan yazında (Hurley, Huscroft-D'Angelo, Trout, Griffith & Epstein, 2014) gerekse ülkemizdeki çalışmalarda ebeveynliğin değerlendirilmesine odaklanan çalışmalar mevcut olsa da araştırmalar genellikle disiplin, memnuniyet, tutum, stres konularıyla sınırlıdır. Bu anlamda, çocuk istismarı ve ihmalinin önlenmesinde yol alabilmedeki öngörülerin başında ebeveynlerin çeşitli özellikleri, sorun alanları, geçmiş ve bugünkü yaşamı ile değerlendirilmesine, çocuğu ile ilişkisinin incelenmesine yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi, istismar edici ebeveyn tutumlarını ele alan araştırmaların yapılması ihtiyaç duyulan alanlar arasında yer almaktadır. Söz konusu ihtiyaçtan yola çıkılarak gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı, çocukların aileleri tarafından istismara maruz bırakılmadan, sağlıklı büyümelerine katkı sağlamak ve bu anlamda önlemsel yaklaşımlarda bulunabilmek adına istismar edici ebeveyn tutumlarını belirlemeye yönelik "Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri" nin Türkçeye uyarlamasını yapmaktır.

YÖNTEM

Araştırma deseni

Bu araştırma, bir ölçme aracı uyarlama çalışması niteliindedir. Araştırmanın amacına uygun olarak, Bavolek, S. J. & Keene, R. G. (1999) tarafından ebeveynlik ve çocuk yetiştirme tutumlarını değerlendirmeye yönelik geliştirilen ve 2017 yılında revize edilen Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri (Adult-Adolescent Parenting Envantery-AAPI-2.1.) Türkçeye uyarlanmıştır. Bu doğrultuda, ilgili ölçme aracının Türkçeye çevrilmesi ve geçerlik-güvenirlilik analizleri kapsamında, doğrulayıcı faktör analizi, ölçüt bağıntılı geçerlik, iç tutarlık, madde analizleri yapılmıştır.

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile seçilmiştir. Ölçüt olarak ise, katılımcıların yaş aralığının alt sınırının belirleyicisi 18 yaş üzeri anne babalar, üst sınırın belirleyicisi ise çocuğunun yaşı en fazla 11 olan anne-babalar belirlenmiştir. Ölçek geçerlik güvenirlik çalışmalarında faktör analizi yapabilmek için örneklemin, ölçek madde sayısının en az 5, ideal olarak ise 10 katı kadar alınması gerektiği belirtilmektedir (Şencan, 2005). Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinin madde sayısı 40 olması nedeniyle, en az 400 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Verilerin kullanılacak istatistiksel analizlere uygunluğunun sınanması aşamasında eksik ya da yanlış doldurulmuş envanter formları dışarıda bırakılmış ve uç değer analizi sonrası 38 katılımcıya ait veriler çalışmaya katılmamıştır. Bu doğrultuda, Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri (YEEE)'nin geçerlik-güvenirlilik çalışması için yaş aralığı 18-

48 arasında değişen toplam 453 (348 kadın, 105 erkek) kişi, araştırmanın katılımcılarını oluşturmuştur.

Tablo 1. Örneklem grubunun cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olup olmama değişkenlerine göre dağılımı

Çocuk Sahibi Olup Olmama	Cinsiyet			Medeni Durum		Toplam
				Evli	Bekâr	
Hayır	Kadın	f		68	25	93
		%		73,1%	26,9%	100,0%
	Erkek	f		14	14	28
		%		50,0%	50,0%	100,0%
Toplam		f	82	39	121	
		%	67,8%	32,2%	100,0%	
Evet	Kadın	f		220	35	255
		%		86,3%	13,7%	100,0%
	Erkek	f		63	14	77
		%		81,8%	18,2%	100,0%
Toplam		f	283	49	332	
		%	85,2%	14,8%	100,0%	

Tablo 1’ de görüldüğü gibi, örneklem grubu 348 (%76,6) kadın ve 105 (%23,4) erkek olmak üzere toplam 453 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların 88 (%19,3)’ü bekâr, 283 (%62,3)’ü evli-çocuklu, 82 (%18,4)’ü evli-çocuksuz bireyleri içermektedir. Bekâr grubun 60 (%68,1)’i kadın, 28 (%31,9)’u erkek; evli-çocuklu grubun 220 (%77,7)’si kadın, 63 (%22,3)’u erkek; evli-çocuksuz grubun 68 (%82,9)’ü kadın, 14 (%7,1)’ü erkektir.

Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama amacıyla “Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri”, “İstismar Farkındalık Ölçeği Ebeveyn Formu” ve “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (AHÇYTÖ)” ölçme araçlarından faydalanılmıştır.

İstismar Farkındalık Ölçeği Ebeveyn Formu: İstismar Farkındalık Ölçeği- Ebeveyn Formu likert tipi olup beşli değerlendirmeden oluşmaktadır. Değerlendirmeler; “kesinlikle katılmıyorum (1)”, “katılmıyorum (2)”, “kararsızım (3)”, “katılıyorum (4)” ve “tamamen katılıyorum (5)” ifadelerini içermektedir. 18 maddeden oluşan ölçme aracı günlük rutinlerde ebeveynlerin çocuklara yönelik istismar potansiyellerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçme aracında yer alan maddeler çocuğa fiziksel ceza uygulama, çocuğun vücudunda yer alan darp izleri ile ilgili tutum, çocuğun istek ve ihtiyaçlarını görmezden gelme, çocuğun cinsellikle ilgili davranışlarında sergilenen yaklaşım biçimleri gibi durumları içermektedir. Puanlamada, ebeveyn formundan elde edilen puanın yüksek olması ebeveynlerin istismar potansiyellerinin yüksek olduğunu göstermektedir (Pekdoğan, 2017).

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (AHÇYTÖ): Anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarını incelemeye yönelik geliştirilen bu ölçek “Aşırı koruyucu annelik, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme, evlilik çatışması-geçimsizlik ve sıkı disiplin” olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu çalışmada, “demokratik tutum ve eşitlik tanıma” ile “artık boyut ya da sıkı disiplin” alt boyutları analize dâhil edilmiştir. “Demokratik tutum ve eşitlik tanıma” alt boyutu çocuğa eşit haklar tanıma, fikirlerini açıkça belirtmesini destekleme, onunla arkadaşlık etme ve birçok şeyi paylaşma konuları içermektedir. “Sıkı disiplin” alt boyutu ise, sıkı disipline inanma, çocuğu zorlama, anne babanın mutlak hâkimiyetine inanmayı kapsamaktadır. Ölçek toplam 60 maddeden oluşmakta olup, toplam puan elde edilmemekte; faktör puanları değerlendirilmektedir. Ülkemizde yaygın olarak kullanılan bu ölçüm aracının test-tekrar test güvenilirlik değerleri .58 ile .88 arasında değişmektedir (Öner, 2006).

Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri: İstismar ve ihmal edici çocuk yetiştirmeye dair uygulamaları ölçmeye yönelik geliştirilen bu envanterin orijinali, yetişkin ebeveynleri ve ebeveynlik öncesi yetişkin bireyleri, ergen ebeveynleri ve ebeveynlik öncesi ergen bireyleri kapsamakta olup, 13 yaşından itibaren uygulanabilmektedir. Envanter, ebeveynlik ve çocuk yetiştirme davranışlarını içeren; "A) Çocuklardan Beklentiler, B) Çocukların İhtiyaçlarına Yönelik Empati, C) Disiplin Aracı Olarak Fiziksel Cezanın Kullanımı, D) Ebeveyn-Çocuk Rol Sorumlulukları, E) Çocukların Güç ve Bağımsızlığı" olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. *Çocuklardan beklentiler* alt boyutu, uygun olmayan ebeveyn beklentilerini içermektedir. *Çocukların ihtiyaçlarına yönelik empati* alt boyutu, ebeveynlerin çocukların ihtiyaçlarına karşı empatik bilinç eksikliğini ifade etmektedir. *Disiplin aracı olarak fiziksel cezanın kullanımı* alt boyutu, fiziksel cezanın kullanım ve önemine ilişkin ebeveynlerce duyulan güçlü inançları kapsamaktadır. *Ebeveyn-çocuk rol sorumlulukları* alt boyutu, ailede ebeveyn ve çocuğa ait rol ve sorumlulukların yer değiştirmesi olarak tanımlanmaktadır. *Çocukların güç ve bağımsızlığı* alt boyutu ise, çocukların sahip olduğu güç ve bağımsızlık özelliklerinin ebeveynlerince bastırılması, görmezden gelinmesi yahut yok sayılmasını içermektedir (Bavolek ve Keene, 2005).

Envanter 5'li likert tipi (Kesinlikle Katılıyorum/ Katılıyorum/ Kararsızım/ Katılmıyorum/ Kesinlikle Katılmıyorum) bir ölçüm aracı olup 40 sorudan oluşmaktadır. Uygulamalarda katılımcılardan kendi ebeveynlik tutumlarını en iyi yansıttığını düşündükleri seçeneği işaretlemeleri beklenmektedir. Ölçeğin puanlanmasında; "Kesinlikle Katılıyorum=1, Katılıyorum=2, Kararsızım=3, Katılmıyorum=4, Kesinlikle Katılmıyorum=5" şeklinde hesaplanmaktadır. Ölçek sonuçları "düşük/ orta/ yüksek" düzeyde istismar ve ihmal edici ebeveyn tutumlarını ve çocuk yetiştirme davranışlarını ortaya koymayı hedeflemektedir. Aynı zamanda çocuk yetiştirmedeki güçlü ve zayıf yanların değerlendirilmesinde faydalanılabilecek bir ölçek olarak kabul edilmektedir. Amaç tarama yapılarak risk grubu ailelerin belirlenmesidir. Ölçeğin puanlanması 1'den 5'e derecelendirilerek yapılmaktadır. Yüksek puanlar olumlu ebeveyn tutumlarını ifade ederken, düşük puanlar istismar içeren riskli davranışlarla ilişkilendirilmektedir (Bavolek ve Keene, 2005).

Verilerin toplanması

Veriler araştırmacı tarafından 18 yaş üstü bekâr, evli-çocuklu ve evli-çocuksuz 453 bireyden toplanmıştır. Envanter, katılımcılara verilmeden önce ayrıntılı bir şekilde tanıtılmış ve envanterin doldurulması için yeterli süre tanınmıştır.

Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması

Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri'nin uyarlanması sürecinde, öncelikle dilsel eşdeğerlik adımları uygulanmış ve orijinal Türkçe formu oluşturulmuştur. Geçerlik ve güvenilirlik veri analizi için ise SPSS 21.0 paket programı ve Mplus 6.12 kullanılmıştır. Analizler öncesinde veri seti taranmış (verilerin SPSS'te kodlanması, kayıp değerler, uç değerler, örneklem büyüklüğü), tek ve çok değişkenli normallik varsayımları sınanmıştır (Tabachnick & Fidell, 2001).

Çalışmada, envanterin geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesinde doğrulayıcı faktör analizi, ölçüt bağıntılı geçerlik, Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı, madde toplam, madde kalan ve madde ayırt edicilik analizi yöntemleri kullanılmıştır (Özdamar, 2013). Faktör analizi yapılması için örneklemin yeterli ve uygun olduğunu öğrenmek için örneklem uygunluğu ve Bartlett Sphericity testleri yapılmıştır (Büyüköztürk, 2012).

Çalışmada, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Mplus 6.12 programı kullanılarak yapılmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi, ölçek uyarlama sürecinde ölçeğin yapı geçerliği analizi aşamasında kullanılmakta ve önceden belirlenmiş yahut kurgulanmış bir yapının doğrulanması amacını taşımaktadır (Şimşek, 2007). Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri'nin uygunluk indeksini ortaya koymada "Maksimum Olabilirlik Doğrulayıcı Faktör Analizleri" yapılmıştır. Analizler, "nispi ki-kare" (χ^2/Sd), iyilik uyum indeksi (GFI), ayarlanmış uygunluk indeksi (AGFI), Karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), Normlaştırılmış Uyum indeksi (NFI) ve Normlaştırılmamış Uyum indeksini (NNFI) içermektedir. Kabul edilebilir uygunluk derecesi çeşitli kaynaklara göre farklılık göstermekle birlikte genel kural, küçük değerlerin daha iyi bir uygunluk gösterdiği

şeklindedir. χ^2/Sd indeksinin, makul bir uyum derecesine sahip olabilmesi için beşten küçük olması, GFI, CFI, NFI, NNFI değerlerinin .90 ya da üzerinde olması, AGFI değerinin ise .80 ya da üzerinde olması beklenmektedir. RMSEA'nın .05'ten küçük olması mükemmel uyuma, .08'den küçük olması iyi uyuma, .10'dan küçük olması zayıf uyuma işaret etmektedir (Tabachnick & Fidell, 2001; Munro, 2005; Brown, 2006; Hooper, Coughlan & Mullen, 2008).

Envanterin ölçüt bağıntılı geçerliğini sınamak amacıyla "İstismar Farkındalık Ölçeği Ebeveyn Formu" ve "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekler tesadüfi olarak seçilen 124 anne ve babaya uygulanmıştır.

Güvenirlilik analizleri kapsamında, madde iç tutarlılıkları hakkında bilgi sahibi olmak için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır (Akgül, 2003). Envanterin maddelerinin toplam puanı yordama gücünü ve ayırt ediciliğini belirlemek üzere madde analizi ve %27'lik alt-üst grup karşılaştırmaları yapılmıştır (Büyüköztürk, 2012). Son olarak, Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri'nin güvenirliliğini test etmede ayrıca "test-tekrar test" yöntemi kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma kapsamında Türkçeye uyarlaması yapılan Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinin uyarlanması sürecindeki geçerlik ve güvenirlik analizlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Dilsel Eşdeğerlik

Çalışmada öncelikli olarak, envanterin sahibiyle elektronik posta yoluyla iletişime geçilerek gerekli izin alınmıştır. Envanterin Türkçeye uyarlanması aşamasında, ilk olarak çeviri-tekrar çeviri yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, envanter Marmara Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda görevli 5 öğretim elemanı tarafından ayrı ayrı Türkçeye çevrilmiş ve bu çeviriler arasında orijinal maddeleri en iyi ifade ettiği düşünülen maddeler tercih edilmiştir. Ardından, envanter İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda görevli 3 öğretim elemanına gönderilerek İngilizceye çevrilmiştir. Bir sonraki adımda, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanında uzman 3 kişiyle bir araya gelinerek envanterdeki her bir madde için elde edilen çevirilerin, orijinal metne uygun olup olmadığı değerlendirilmiştir. Öneriler doğrultusunda envanterde gerekli görülen değişiklikler yapılarak Türkçe formuna son şekli verilmiştir. Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri Dilsel Eşdeğerliğine yönelik gerçekleştirilen analiz sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Yetişkin-ergen ebeveynlik envanteri dilsel eşdeğerlik sonuçları

	1. Boyut	2. Boyut	3. Boyut	4. Boyut	5. Boyut	Toplam
1. Boyut	.79	-	-	-	-	-
2. Boyut	-	.83	-	-	-	-
3. Boyut	-	-	.80	-	-	-
4. Boyut	-	-	-	.81	-	-
5. Boyut	-	-	-	-	.78	-
Toplam	-	-	-	-	-	.81

**p<.01

Tablo 2' de görüldüğü gibi, ölçeğin orijinal formu ile çeviri formunun alt boyutlarının korelasyon katsayıları sırasıyla .79, .83, .80, .81, ve .78. olarak bulunmuştur. Tüm ölçeğe ait korelasyon katsayı ise .81'dir. İki uygulama arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan p<.01 düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=0,81; p<.01). Ölçeğin orijinal formu ile Türkçe formuna ait uygulamalar arasındaki tutarlılık yüksek olup, bu durum dilsel eşdeğerliğinin sağlandığının göstergesidir

Yapı Geçerliği

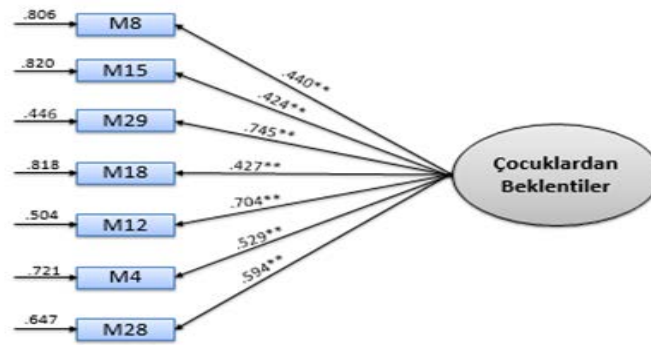
Envanterin beş boyutlu 40 maddeli orijinal formundaki yapısını değerlendirmek üzere doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analizlerde Mplus 6.12 programından faydalanılmıştır. Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri'nin "Çocuklardan Beklentiler", "Çocukların İhtiyaçlarına

Yönelik Empati”, “Disiplin Aracı Olarak Fiziksel Cezanın Kullanımı”, “Ebeveyn-Çocuk Rol Sorumlulukları”, “Çocukların Güç ve Bağımsızlığı” alt boyutlarının her biri için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarının uyumuyla ilgili istatistikler aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 3. Çocuklardan beklentiler alt boyutu için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi modeline ilişkin uyum parametreleri

Uyum Parametresi	Katsayısı
χ^2/sd	2.92
RMSEA	.06
NFI	.94
NNFI	.94
CFI	.96
GFI	.95
AGFI	.93
SRMR	.03

Tablo 3’e göre, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeks sonuçları, model ve veri arasında yer alan uyumun yeterli olduğunu göstermektedir. χ^2/df oranının değeri 2.92, NFI değeri .94, NNFI değeri .94, CFI değeri .96, GFI değeri .95, AGFI değeri .93, RMSEA değeri ise .06 ve SRMR değeri .03 olarak çıkmıştır.

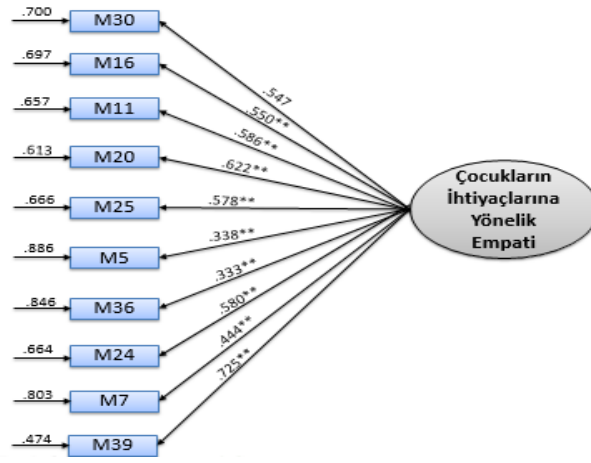
ŞEKİL 1. Çocuklardan beklentiler alt boyutu için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi diyagramı

Şekil 1’de görüldüğü üzere faktör yükleri .42 ile .74 arasında değişmektedir. Bu değerler, model ve veri arasındaki uyumun yeterli olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Çocukların ihtiyaçlarına yönelik empati alt boyutu için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi modeline ilişkin uyum parametreleri

Uyum Parametresi	Katsayısı
χ^2/sd	2.53
RMSEA	.05
NFI	.92
NNFI	.91
CFI	.94
GFI	.90
AGFI	.91
SRMR	.03

Tablo 4’e göre, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeks sonuçları, model ve veri arasında yer alan uyumun yeterli olduğunu göstermektedir. χ^2/df oranının değeri 2.53, NFI değeri .92, NNFI değeri .91, CFI değeri .94, GFI değeri .90, AGFI değeri .91, RMSEA değeri ise .05 ve SRMR değeri .03 olarak çıkmıştır.

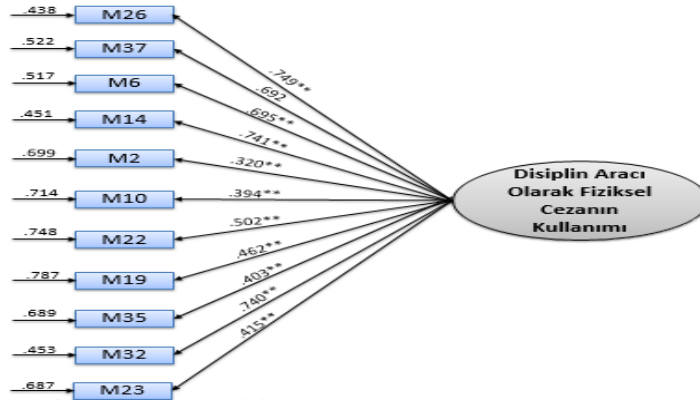
ŞEKİL 2. Çocukların ihtiyaçlarına yönelik empati alt boyutu için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi diyagramı

Şekil 2’de görüldüğü üzere faktör yükleri .33 ile .72 arasında değişmektedir. Elde edilen bu değerler, model ve veri arasındaki uyumun yeterli olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Disiplin aracı olarak fiziksel cezanın kullanımı alt boyutu için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi modeline ilişkin uyum parametreleri

Uyum Parametresi	Katsayısı
χ^2/sd	3,13
RMSEA	.06
NFI	.89
NNFI	.90
CFI	.91
GFI	.91
AGFI	.91
SRMR	.04

Tablo 5’e göre, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeks sonuçları, model ve veri arasında yer alan uyumun yeterli olduğunu göstermektedir. χ^2/df oranının değeri 3.13, NFI değeri .89, NNFI değeri .90, CFI değeri .91, GFI değeri .90, AGFI değeri .91, RMSEA değeri ise, .06 ve SRMR değeri .04 olarak çıkmıştır.

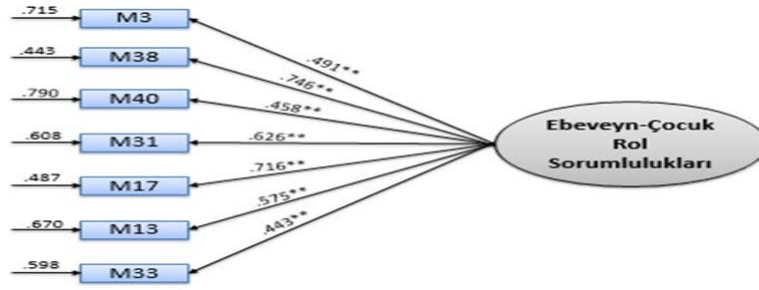
ŞEKİL 3. Disiplin aracı olarak fiziksel cezanın kullanımı alt boyutu için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi diyagramı

Şekil 3'te görüldüğü üzere, faktör yükleri .32 ile .74 arasında değişmektedir. Elde edilen değerler, model ve veri arasındaki uyumun yeterli olduğunu göstermektedir.

Tablo 6. Ebeveyn-çocuk rol sorumlulukları alt boyutu için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi modeline ilişkin uyum parametreleri

Uyum Parametresi	Katsayısı
χ^2/sd	2,49
RMSEA	.06
NFI	.94
NNFI	.93
CFI	.96
GFI	.93
AGFI	.94
SRMR	.03

Tablo 6'ya göre, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeks sonuçları, model ve veri arasında yer alan uyumun yeterli olduğunu göstermektedir. χ^2/df oranının değeri 2.49, NFI değeri .94, NNFI değeri .94, CFI değeri .96, GFI değeri .93, AGFI değeri .94, RMSEA değeri ise, .06 ve SRMR değeri .03 olarak çıkmıştır.

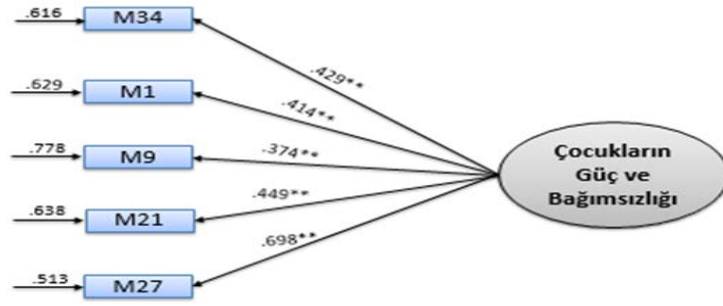
ŞEKİL 4. Ebeveyn-çocuk rol sorumlulukları alt boyutu için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi diyagramı

Şekil 4'te görüldüğü üzere faktör yükleri .44 ile .74 arasında değişmektedir. Söz konusu değerler, model ve veri arasındaki uyumun yeterli olduğunu göstermektedir.

Tablo 7. Çocukların güç ve bağımsızlığı alt boyutu için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi modeline ilişkin uyum parametreleri

Uyum Parametresi	Katsayısı
χ^2/sd	2.13
RMSEA	.05
NFI	.89
NNFI	.90
CFI	.91
GFI	.90
AGFI	.91
SRMR	.03

Tablo 7'ye göre, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeks sonuçları, model ve veri arasında yer alan uyumun yeterli olduğunu göstermektedir. χ^2/df oranının değeri 2.13, NFI değeri .89, NNFI değeri .90, CFI değeri .91, GFI değeri .90, AGFI değeri .91, RMSEA değeri ise, .05 ve SRMR değeri .03 olarak çıkmıştır.

ŞEKİL 5. Çocukların güç ve bağımsızlığı alt boyutu için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi diyagramı

Şekil 5'te görüldüğü üzere faktör yükleri .37 ile .69 arasında değişmektedir. Elde edilen değerler, model ve veri arasındaki uyumun yeterli olduğunu göstermektedir. Ölçeğin orijinalinde olduğu gibi, her bir alt boyuta ilişkin yapılan doğrulayıcı faktör analizleri sonuçları, envanterin beş faktörlü yapısının iyi uyum düzeyinde olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen doğrulayıcı faktör analizi sonuçları envanterin yapı geçerliliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinin Ölçüt Bağımlı Geçerliliğine İlişkin Bulgular

Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinin ölçüt bağımlı geçerliliğini test etmek amacıyla kullanılan İstismar Farkındalık Ölçeği-Ebeveyn Formu ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (AHÇYTÖ) ile arasındaki korelasyonu belirlemeye yönelik analizlere tablo 8'de yer verilmiştir.

Tablo 8'e bakıldığında, yapılan korelasyon analizi sonucunda Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri ile İstismar Farkındalık Ölçeği-Ebeveyn Formu arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson momentler katsayısı analizi sonuçları doğrultusunda, Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri'nin ikinci, üçüncü ve beşinci alt boyutları ile İstismar Farkındalık Ölçeği arasında istatistiksel açıdan $p < .01$ ve $p < .001$ düzeyinde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Envanterin 1. ve 4. alt boyutları için ise Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği'nin "Demokratik tutum ve eşitlik tanıma" alt boyutu ile "Sıkı disiplin" alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson momentler katsayısı analizi sonuçları doğrultusunda istatistiksel açıdan $p < .01$ ve $p < .001$ düzeyinde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Yetişkin-ergen ebeveynlik envanteri, İFÖ ve AHÇYTÖ ölçekleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı analizi sonuçları

Yetişkin-Ergen Envanteri	Ebeveynlik	İstismar Farkındalık Ölçeği	Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği	
			Demokratik tutum ve eşitlik tanıma	Sıkı disiplin
1.Çocuklardan beklentiler	.44		-.66**	.71***
2.Çocukların ihtiyaçlarına yönelik empati		.72***	-	-
3.Disiplin aracı olarak fiziksel cezanın kullanımı		.68**	-	-
4.Ebeveyn-çocuk rol sorumlulukları		.28	-.70**	.61**
5.Çocukların güç ve bağımsızlığı		.56**	-	-

** $p < .01$, *** $p < .001$

Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Bu çalışmada YEEE'nin güvenirligi iç tutarlılık sayısı (Cronbach alpha) hesaplanarak elde edilmiştir (Büyüköztürk, 2010; Tavşancıl, 2006). Aynı zamanda, güvenirlilik analizleri kapsamında madde analizleri (madde toplam, madde kalan, madde ayırt edicilik) ve test-tekrar test analizi yapılmıştır. Analizler, SPSS 21.0 programıyla hesaplanmıştır.

Tablo 9. Yetişkin-ergen ebeveynlik envanterinin özgün formunun ve türkçe formunun alt boyutlarına ait cronbach alfa katsayısı sonuçları

Alt Boyutlar	ÖZGÜN FORM		TÜRKÇE FORM	
	Madde Sayısı	(α)	Madde Sayısı	(α)
1. Boyut	7	.89	7	.76
2. Boyut	10	.93	10	.78
3. Boyut	11	.96	11	.73
4. Boyut	7	.92	7	.71
5. Boyut	5	.86	5	.75

Tablo 9'da görüldüğü gibi, maddelerin ölçtüğü özelliklerin, örneklediği davranışların benzeşik olup olmadığını kontrol etmek için yapılan Croanbach alfa sonuçlarına bakıldığında, değerlerin .71 ile .78 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçme araçlarında hesaplanan güvenirlilik katsayısının .70 ve daha yüksek olması ölçek puanlarının güvenirligi için yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2010).

Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinin orijinal formuna ait Cronbach alfa değerleri incelendiğinde ,1.faktörün (Uygun Olmayan Ebeveyn Beklentileri) güvenirlilik katsayısı .82, 2. Faktörün (Ebeveynlerin Çocukların İhtiyaçlarına Karşı Empatik Bilinç Eksikliği) güvenirlilik katsayısı .83, 3. faktörün (Fiziksel Cezanın Kullanım ve Önemine İlişkin Güçlü İnanç) güvenirlilik katsayısı .88, 4. faktörün (Ebeveyn-Çocuk Rollerinin Yer Değiştirmesi) güvenirlilik katsayısı .85, 5. faktörün (Çocuğun Gücü ve Bağımsızlığı) güvenirlilik katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Alfa katsayısı "0.60- 0.80" arası oldukça güvenilir ve "0.80- 1.00" arası yüksek derecede güvenilir olarak kabul edilmektedir (Tavşancıl, 2006). Ölçme araçlarında hesaplanan güvenirlilik katsayısının .70 ve daha yüksek olması ölçek puanlarının güvenirligi için yeterli görülmektedir. Bulunan değerler doğrultusunda ölçeğin güvenirligi yüksek bir yapıya sahip olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2010).

Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinin Madde Analizine İlişkin Bulgular

İç tutarlılığın hesaplanmasında kullanılan diğer bir yol ise, "madde toplam puan ve madde kalan korelasyonlarının hesaplanması" ile "ayırt edicilik analizi" nin yapılmasıdır. Bu çalışmada, envanterdeki her bir alt boyuttaki maddelerin ayırt edicilik gücünü saptamak amacıyla madde analizi yapılmıştır. Madde toplam puan korelasyonu, her bir test maddesinden elde edilen puan ile testten/alt boyutlardan elde edilen toplam puan arasındaki ilişkinin incelenmesine dayanır. Madde kalan korelasyonunda ise, belli bir maddeden alınan puan ile o madde haricinde tüm testten/alt boyuttan alınan puan arasındaki ilişki incelenir. Madde ayırt ediciliğinde ise, envanterin değer ayırımının ve ilişkisiz gruplar için kullanılan t-testi analizleri gerçekleştirilmektedir (Büyüköztürk, 2012). Bu adımlar doğrultusunda, Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinden alt boyutlar bazında alınan toplam puanlar büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Daha sonra, alt %27 ve üst %27'lik dilimde kalanlardan iki grup oluşturulmuştur. Bu gruplara ait puan ortalamaları, bağımsız gruplar t-testi ile karşılaştırılmıştır. Bağımsız gruplar t-testi analizi sonucunda, alt ve üst gruplara ait puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < .01$).

Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinin iç tutarlılığını ortaya koymaya yönelik gerçekleştirilen madde analizi (madde toplam, madde kalan ve madde ayırt edicilik) sonuçları Tablo.10'da sunulmaktadır.

Tablo10. Yetişkin-ergen ebeveynlik envanterinin madde analizi sonuçları

Maddeler	Madde Toplam		Madde Kalan		Madde Ayırt Edicilik	
	R	p	R	p	t	p
1.Boyut						
M8	.593	.000	.463	.000	13.68*	.000
M15	.581	.000	.398	.000	13.01*	.000
M29	.747	.000	.591	.000	18.48*	.000
M18	.596	.000	.451	.000	13.72*	.000
M12	.732	.000	.585	.000	18.14*	.000
M4	.601	.000	.429	.000	14.63*	.000
M28	.668	.000	.516	.000	15.11*	.000
2.Boyut						
M30	.588	.000	.507	.000	13.08*	.000
M16	.582	.000	.457	.000	13.02*	.000
M11	.634	.000	.522	.000	14.90*	.000
M20	.679	.000	.560	.000	15.32*	.000
M25	.605	.000	.496	.000	14.60*	.000
M5	.488	.000	.413	.000	11.98*	.000
M36	.391	.000	.255	.000	11.02*	.000
M24	.620	.000	.499	.000	14.78*	.000
M7	.563	.000	.415	.000	12.90*	.000
M39	.703	.000	.612	.000	15.82*	.000
3.Boyut						
M26	.690	.000	.500	.000	15.66*	.000
M37	.685	.000	.301	.000	15.58*	.000
M6	.670	.000	.576	.000	15.24*	.000
M14	.728	.000	.584	.000	18.05*	.000
M2	.342	.000	.247	.000	10.61*	.000
M10	.436	.000	.365	.000	11.42*	.000
M22	.585	.000	.367	.000	13.04*	.000
M19	.591	.000	.375	.000	13.65*	.000
M35	.353	.000	.254	.000	10.73*	.000
M32	.683	.000	.607	.000	15.55*	.000
M23	.367	.000	.227	.000	10.89*	.000
4.Boyut						
M3	.467	.000	.326	.000	15.46*	.000
M38	.757	.000	.667	.000	12.51*	.000
M40	.603	.000	.392	.000	14.33*	.000
M31	.659	.000	.536	.000	13.24*	.000
M17	.733	.000	.644	.000	15.32*	.000
M13	.683	.000	.522	.000	14.27*	.000
M33	.357	.000	.311	.000	14.48*	.000
5.Boyut						
M34	.584	.000	.321	.000	14.91*	.000
M1	.600	.000	.463	.000	13.87*	.000
M9	.544	.000	.425	.000	15.81*	.000
M21	.505	.000	.404	.000	10.48*	.000
M27	.596	.000	.407	.000	13.44*	.000

n=453

Tablo 10'da görüldüğü üzere, Yetişkin Ergen Ebeveynlik Envanteri alt boyutlarının madde toplam ve madde kalan korelasyonları için gerçekleştirilen Pearson çarpım moment analizi sonucunda, envanterde yer alan tüm maddeler ile toplam puan arasındaki ilişki istatistiksel açıdan $p < .001$ düzeyinde anlamlıdır. Bununla birlikte, her bir alt boyuttaki maddelere ait madde toplam korelasyonlarının .35 ile .75 arasında değişim gösterdiği görülmektedir. Madde toplam korelasyonunda .30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği, .20 ile .30 arasında kalan maddelerin de ayırt etme gücünün orta düzeyde olduğu ve bu maddelere envanterde yer verilebileceği öne sürülebilir (Büyüköztürk, 2010). Maddelerin ayırt ediciliklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda tüm maddeler için alt ve üst grupların ortalamaları arasındaki fark istatistiksel

olarak $p < .001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterine ilişkin söz konusu sonuçlar, maddelerin ölçtükleri özellik açısından ayırt edici olduğunu ve alt boyutlarda yer alan her bir maddenin benzer durumu örnekleyerek aynı yapı içinde olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, elde edilen bulgulardan hareketle, tüm maddelerin güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 11. Yetişkin-ergen ebeveynlik envanterinin alt boyutları arasındaki korelasyonlar

		1.Boyut	2. Boyut	3. Boyut	4. Boyut	5. Boyut
1.Boyut	r	1	.718**	.546**	.645**	.392**
	p		.000	.000	.000	.000
	N		453	453	453	453
2.Boyut	r		1	.537**	.780**	.373**
	p			.000	.000	.000
	N			453	453	453
3.Boyut	r			1	.531**	.477**
	p				.000	.000
	N				453	453
4.Boyut	r				1	.370**
	p					.000
	N					453
5.Boyut	r					1
	p					
	N					

** $p < 0.01$

Tablo 11’de görüldüğü gibi, Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson Momentler Çarpım korelasyon analizi sonuçlarına göre tüm alt boyutlar arasındaki ilişki doğrusal ve istatistiksel açıdan $p < 0.01$ düzeyinde anlamlıdır.

Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri Alt Boyutlarına İlişkin Test-Tekrar Test Sonuçlarına Ait Bulgular

Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri’nin güvenilirliğini test etmede ayrıca “test-tekrar test” yöntemi kullanılmıştır. Envanter, 18-46 yaş aralığındaki 49 ebeveyne 2 hafta ara ile uygulanmıştır. İki uygulama sonucuna ait Pearson Momentler Çarpım korelasyon analiziyle elde edilen bulgular Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 12. Yetişkin-ergen ebeveynlik envanteri alt boyutlarına ilişkin test-tekrar test sonuçları

İlk Uygulama	N	İkinci Uygulama				
		1.Boyut	2. Boyut	3.Boyut	4.Boyut	5.Boyut
1.Boyut	49	.64***				
2.Boyut	49		.62***			
3.Boyut	49			.71***		
4.Boyut	49				.57***	
5.Boyut	49					.69***

*** $p < 0.01$

Tablo 12’deki Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri’ne ilişkin test-tekrar test sonuçları incelendiğinde; birinci boyuta ait uygulamalar arasındaki ilişki $r = .64$. $p < 0.01$; ikinci boyuta ait uygulamalar arasındaki ilişki $r = .62$. $p < 0.01$; üçüncü boyuta ait uygulamalar arasındaki ilişki $r = .71$. $p < 0.01$; dördüncü boyuta ait uygulamalar arasındaki ilişki $r = .57$. $p < 0.01$; beşinci boyuta ait uygulamalar arasındaki ilişki $r = .69$. $p < 0.01$ düzeyinde istatistiksel bakımdan anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri'nin Türk dili ve kültürüne uyarlayarak geçerlik ve güvenilirliğini incelemek amacıyla yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgularda, uyarlanan envanterin uygulamasından elde edilen ölçümlerin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır. Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri'nin orijinal versiyonunun kullanıldığı çalışmalar incelendiğinde, Reed-Perricone (2002) ile Duke, Elzeftawy ve Spies (2015) tarafından ebeveyn merkezli istismarı önleme programının geliştirildiği çalışmalarda Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri'nden, programın etkililiğinin sınanmasında faydalanılmıştır. Bulgular, ölçüm aracının riskli ebeveyn davranışlarının belirlenmesinde işlevsel olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Allen (2011) tarafından çocuk istismar ve ihmali önlemede ailelere yönelik geliştirilen eğitim programlarının etkililiğinin sınanmasında ve Robbers (2008) ile Cowen (2001)'in çalışmalarında Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinin ebeveynlerin istismar edici tutumlarının belirlenmesinde etkili bir ölçüm aracı olduğu bulgulanmıştır. Bunun yanında, Khosravan, Sajjadi, Moshari ve Sofla'nın (2018) Yetişkinlik-Ergen Ebeveynlik Envanterinin kullanıldığı ve annelerin istismar edici tutum ve davranışlarına yönelik yürüttükleri çalışmada, istismar edici çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesinde ve önlenmesinde etkili sonuçlar elde edilmiştir.

Bu araştırmanın çalışma grubunu 348 (%76,6) kadın ve 105 (%23,4) erkek olmak üzere toplam 453 kişi oluşturmaktadır. Çalışmada, envanterin geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacıyla, doğrulayıcı faktör analizi, ölçüt bağımlı geçerlik, iç tutarlık ve madde analizleri yapılmıştır. Envanterin Türkçeye uyarlanmış formunun yapı geçerliğini belirlemeye yönelik gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizinin yapılması için örneklemin yeterli ve uygun olduğunu belirlemek adına Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Sphericity testlerinden faydalanılmıştır. Bulgular incelendiğinde, KMO ve Bartlett Sphericity testinden elde edilen sonuçlar, örneklem büyüklüğünün yeterli verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk. 2006).

Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen sonuçlara göre örtük değişkenler ile gözlenen değişkenler arasındaki ilişkilerin "Çocuklardan Beklentiler" alt boyutu için .42 ile .74 arasında, "Çocukların İhtiyaçlarına Yönelik Empati" alt boyutu için .33 ile .72 arasında, "Disiplin Aracı Olarak Fiziksel Cezanın Kullanımı" alt boyutu için .32 ile .74 arasında, "Ebeveyn-Çocuk Rol Sorumlulukları" alt boyutu için .44 ile .74 arasında, "Çocukların Güç ve Bağımsızlığı" alt boyutu için ise .37 ile .69 arasında yer aldığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre uyum indeks sonuçları, model ve veri arasındaki uyumun sağlandığını göstermektedir (Büyüköztürk. 2006). Çalışmanın güvenilirliğini test etmek için yapılan madde toplam ve madde kalan analizleri sonucunda elde edilen korelasyon katsayıları, envanterin orijinalinde olduğu gibi istatistiksel olarak anlamlıdır. Maddelerin envanterin alt boyutları ile tutarlılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, maddelerin ayırt edicilik gücünü saptamak amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi analizi sonucunda, alt ve üst gruplara ait puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ve bu sonuçlar, envanterin orijinalinden elde edilen sonuçlarla uyumludur. İç tutarlılık analizinde, envanterin alt boyutları için Cronbach α güvenilirlik katsayısı envanter puanlarının güvenilirliği için yeterli görülmektedir. Söz konusu tüm istatistiksel analizler, envanterin orijinalinde olduğu gibi her alt boyut için ayrı ayrı yapılmış olup, elde edilen sonuçlar envanterdeki maddelerin alt boyutlar bazında birbiri ile tutarlı olduğunu yani iç tutarlığın yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, yapılan test-tekrar-test güvenilirlik çalışmasında iki uygulama arasındaki korelasyon ilişkilerinin anlamlı olması envanterin kararlılığını ortaya koymasından önemlidir. Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri'nin ölçüt geçerliğinin İstismar Farkındalık Ölçeği-Ebeveyn Formu ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (AHÇYTÖ) aracılığıyla sınanmasına yönelik yapılan analizlerde, ölçüm araçları arasındaki korelasyon değerleri anlamlı bir ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın bulgularını destekler nitelikte, Barnet, Liu, DeVoe, Alperovitz-Bichell, ve Duggan'ın (2007), ergen annelerle ebeveynlikleri üzerinde yürüttükleri çalışmada da Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri ebeveynlik tutumlarının belirlenmesinde ölçüm aracı olarak

kullanılmıştır. Araştırma sonuçları ebeveynlik tutumlarının belirlenmesinde envanterin belirleyici etkisi olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanteri, 5 faktörden ve 40'ar maddeden oluşmaktadır. Envanter, 5'li likert tipi bir ölçüm aracı olup (1) Kesinlikle katılıyorum ile (5) Kesinlikle katılmıyorum arasında yanıtlanmaktadır. "(1) Kesinlikle katılıyorum" 1, "(2) Kesinlikle katılmıyorum" 5 puan olarak değerlendirilmektedir. Envanterde 7 madde ters olarak kodlanmaktadır. Envanterden alınan yüksek skor, ilgi ve empatiyi içeren olumlu ebeveyn tutumlarıyla ilişkilendirilirken düşük skorlar istismar içeren riskli davranışlarla ilişkilendirilmektedir. Yapılan analizler doğrultusunda, araştırma bulgularının alan yazını destekler doğrultuda olduğu, envanterin geçerlik ve güvenilirliğinin sağlandığı ve istismar edici ebeveyn tutumlarının belirlenmesinde Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinin uygun bir ölçüm aracı olduğu görülmektedir. Türk dili ve kültürüne uyarlanan Yetişkin-Ergen Ebeveynlik Envanterinin istismar edici ebeveyn tutumlarının belirlenmesine yönelik gerçekleştirilecek çalışmalarda önemli bilgiler sağlayacağı öngörülmektedir. Bununla birlikte, envanterin farklı örneklem gruplarına uygulanarak geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin çeşitlendirilmesinin alana katkı sunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. T.C. (2011) *Türkiye'de aile yapısı araştırması*. Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- Allen. J. N. (2011). *Development of an evidence-based parent-training program aimed at preventing child abuse and neglect*. Spalding University/The School of Professional Psychology. Louisville/Kentucky.
- Akyüz. E. (2012). *Çocuk hukuku: Çocukların hakları ve korunması*. Ankara: PegemAkademi
- Assessing Parenting (AP) (2017). *Adult Adolescent Parenting Inventory-version 2.1*. <https://www.assessingparenting.com/assessment/aapi> adresinden erişilmiştir.
- Bakır. E. ve Kapucu. S. (2017). Çocuk ihmal ve istismarının türkiye'de yapılan araştırmalara yansımaları: bir literatür incelemesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 4(2). 13-24.
- Barnet, B., Liu, J., DeVoe, M., Alperovitz-Bichell, K. & Duggan, A. K. (2007), Home visiting for adolescent mothers: Effects on parenting, maternal life course, and primary care linkage. *Annals of Family Medicine*. 5(3), 224-232.
- Bavolek. S. J. & Keene. R. G. (2001). *Adult-adolescent parenting inventory (AAPI-2): Administration and development handbook*. Park City. UT: Family Development Resources.
- Bavolek. S. J. & Keene. R. G. (2005). *AAPI online development handbook: The Adult-Adolescent Parenting Inventory (AAPI-2): Assessing high-risk parenting attitudes and behaviors*. Park City. UT: Family Development Resources.
- Bavolek, J., & Keene, R. G. (2010). *Adult-adolescent parenting inventory AAPI-2 Online Development Handbook*. Park City, UT: Family Development Resources, Inc.
- Belsky. J. (1993). Etiology of child maltreatment: A developmental-ecological analysis. *Psychological Bulletin*. 114, 413-434.
- Brown. T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research series*. New York: The Guilford Press.
- Butchart. A. & Kahane. T. (2006). "Preventing child maltreatment: A guide to taking action and generating evidence." World Health Organization and International Society for prevention of child abuse and neglect. http://whqlibdoc.who.int/publications/2006/9241594365_eng.pdf. adresinden erişilmiştir.
- Büyüköztürk. Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk. Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Cicchetti. D. & Toth. S. L. (2000). *Developmental processes in maltreated children*. In D. J. Hansen (Ed.). Motivation and child maltreatment: Volume 46 of the Nebraska Symposium on Motivation. Lincoln. NE: University of Nebraska Press.
- Cowen. P.S. (2001). Effectiveness of parent education intervention for at-risk families. *Journal for the Society of Pediatric Nurses*. 6(2), 73-82.
- Dinleyici. M. ve Şahin-Dağlı. F. (2016). Duygusal ihmal, istismar ve çocuk hekiminin rolü. *Osmangazi Journal of Medicine*. 38.
- Duke. M. E., Elzeftawy. E. & Spies. M. D. (2015). "Program Evaluation of Clark County Department of Family Services. Parenting Project. UNLV Theses. Dissertations. Professional Papers. and

Capstones.[Online]Retrieved on 25 August-2018. at URL:
<http://digitalscholarship.unlv.edu/thesesdissertations/2842>

- Hecht. D. B. & Hansen. D. J. (2001). The environment of child maltreatment: Contextual factors and the development of psychopathology. *Aggression and Violent Behavior*. 6, 433-457.
- Hooper. D., Coughlan. J. & Mullen. M. R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*. 6(1), 53-60.
- Hurley. K. D., Huscroft-D'Angelo. J., Trout. A., Griffith. A. & Epstein. M. (2014). Assessing parenting skills and attitudes: A review of the psychometrics of parenting measures. *Journal of Child and Family Studies*. 23, 812-823.
- Kaplan. S., Pelcovitz. D. & Labruna V. (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*. 38(10), 1214-1222.
- Khosravan, S., Sajjadi, M., Moshari, j. & Sofla, F. B. S. (2018). The effect of education on the attitude and child abuse behaviors of mothers with 3-6 year old children: A randomized controlled trial study. *International Journal of Community Based Nursing and Midwifery*. 6(3), 227-238.
- Kırca. C. (2006). *İlköğretim ilk kademedeki öğrencilerin anne babalarının cinsel istismarı önleme programlarına yönelik tutumları*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Munro. B. H. (2005). *Statistical methods for health care research*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Müderrişoğlu. S., Dedeoğlu. C., Akço. S. ve Akbulut. B. (2014). *Türkiye'de 0-8 yaş arası çocuğa yönelik aile içi şiddet araştırması*. İstanbul: Bernard van Leer Vakfı.
- O'Conner. T. G. (2002). Annotation: The "effects" of parenting reconsidered: Findings, challenges, and applications. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 43(5) 555-572.
- Öner, N. (2006). Türkiye'de kullanılan psikolojik testlerden örnekler: Bir başvuru kaynağı, 2. Basım, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Özdamar. K. (2013). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi* (9. Baskı). Eskişehir: Nisan Kitabevi. 1.Cilt.
- Pekdoğan. S. (2017). İstismar farkındalık ölçeği ebeveyn formu: Ölçek geliştirme çalışması. *Akademik Bakış Dergisi*. 62, 173-185.
- Polat. O. (2001). *Çocuk ve şiddet*. İstanbul: Der Yayınları.
- Polat. O. (2006). *Cinsel istismar rehberi*. İstanbul: Forart Matbaa.
- Polat. O. (2007). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı 1- Tanımlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Reed-Perricone. K. (2003). *Parent-focused sexual abuse prevention program: A look at familial risk factors*. Pace University. Department of Psychology. New York.
- Robbers. M. L. (2008). The Caring Equation: An intervention program for teenage mothers and their male partners. *Children & Schools*. 30, 37-47.
- Şencan. H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şimşek. Ö.F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş. temel ilkeler ve lisrel uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.
- Tabachnick. B. G. & Fidell L. S. (2001) *Using multivariate statistics*. Needham Heights: Allyn & Bacon.
- Tavşancıl. E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve UNICEF. (2010). *Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması*. <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Yücel. D.. (2016). *Çocuk istismarı ve ihmali: Adli sosyal hizmet yaklaşım ve müdahale*. Edt. Yücel D. Gönültaş B. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ünal. F. (2008). Ailede çocuk istismarı ve ihmali. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 1, 9-18.
- Xie. Q., W. Qiao. D. P. & Wang. X. L. (2015). Parent-involved prevention of child sexual abuse: A qualitative exploration of parents' perceptions and practices in Beijing. *Journal of Child and Family Studies*. 25, 999-1010.